

Број: 01,02,03,04/1-05-344/08
Сарајево, 10.10.2008. године

Колегијуму оба дома Парламентарне скупштине БиХ

Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ

Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ

Делегацији у Парламентарној скупштини Савјета Европе

Колегијуму Секретаријата ПСБиХ

ИЗВЈЕШТАЈ СА ЧЕТВРТОГ ДИЈЕЛА РЕДОВНОГ ЗАСЈЕДАЊА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ САВЈЕТА ЕВРОПЕ, Стразбур, од 29. септембра до 3. октобра 2008. године

Четврти дио редовног засједања Парламентарне скупштине Савјета Европе одржан је у Стразбуру, од 29. септембра до 3. октобра 2008. На засједању је учествовала стална делегација Парламентарне скупштине БиХ, у којој су били:

1. Бакир Изетбеговић, предсједавајући Делегације,
2. Милица Марковић, члан,
3. Азра Хаџиахметовић, члан,
4. Младен Иванић, члан,
5. Славко Матић, члан.
6. Саво Ерић, замјеник члана,
7. Едина Хрњић, секретар,
8. Аднан Бешић, преводилац.

Главне теме засједања ПССЕ: *Посљедице рата између Грузије и Русије, Поштовање обавеза и дужности од стране Босне и Херцеговине, Ситуација на Кипру, ОЕЦД и свјетска економија, Ревидирање и допуњавање програма Савјета Европе за младе, Предлог за 42 притвора прије подизања оптужнице у Великој Британији, Борба против насиља над женама: ка конвенцији Савјета Европе, Показатељи за медије у демократији, Промовисање културе демократије и људских права кроз образовање наставника, Предлог конвенције Савјета Европе о приступу службеним документима.*

Током трећег дијела редовног засједања ПССЕ, Скупштини су се обратили: г. **Харис Силаџић**, предсједавајући Предсједништва БиХ, г. **Деметрис Христофиас**, предсједник Републике Кипар, г. **Хорхе Сампајо**, високи представник УН-а за Савез цивилизација, г. **Хорхе Пизаро**, предсједник Латиноамеричког парламента, г. **Јавуз Милдон**, предсједник Конгреса локалних и регионалних власти, г. **Франк Белфраге**, шведски државни секретар за спољне послове, г. **Мехмет Али Талат**, вођа турске заједнице на Кипру, г. **Ангел Гурија**, генерални секретар ОЕЦД-а, гђа **Нуамко Сабуни**, министар за интеграције и равноправност полова Шведске.

Предсједник Парламентарне скупштине Савјета Европе г. Луис Марија де Пуђ, у свом уводном говору, рекао је да се током љета Европа суочила са једном од најозбиљнијих криза од пада Берлинског зида, мислећи прије свега на конфликт између двије државе чланице Савјета Европе – Грузије и Русије. Нагласио је да Савјет Европе мора оштро осудити свако кршење принципа и вриједности Савјета Европе. Према његовим ријечима, сукоб између Грузије и Русије има огромне посљедице не само за те двије земље него и за цијели регион, друге европске регионе и Европу у цјелини. Најављујући могућност расправе о овој теми по хитној процедури, г. Де Пуђ изјавио је да главно питање о којем треба водити цијелу дебату гласи: шта желимо за Европу и како можемо гарантовати мир и стабилност Европе. Поздравио је позитиван развој догађаја у Турској, гдје је избјегнута опасна уставна и политичка криза тако што је Уставни суд Турске одбио да забрани Партију правде и развоја.

Споменуо је, такође, да ће хапшење Радована Караџића омогућити правду и одати почаст хиљадама жртава геноцида у Сребреници, опсаде Сарајева и жртвама других звјерстава. Нагласио је, ипак, да и остали злочинци морају бити изведени пред Међународни кривични суд у Хагу. Говорећи о позитивним помацима у државама чланицама Савјета Европе, коначно је поменуо и преговоре који се воде на Кипру под окриљем Уједињених нација, а који представљају велику наду за будућност за народ Кипра који пати због подјеле острва. На крају излагања, г. Де Пуђ осврнуо се на свјетску финансијску кризу оцијенивши је не само кризом тржишта него и кризом која може имати страшне социјалне посљедице, те стога може утицати на основна људска права. То је упозорење које позива да се “суочимо са нашим одговорностима као политичари и као грађани Европе”, закључио је г. Де Пуђ.

Други дан засједања обиљежен је дебатама о сукобу између Грузије и Русије за коју је одлучено да се настави и у четвртак, 02. 10. 2008. године, у форми цјелодневне дебате, те обраћањем предсједавајућег Предсједништва БиХ г. Хариса Силајџића и дебатом о поштовању дужности и обавеза од стране Босне и Херцеговине. У свом обраћању г. Харис Силајџић је, између осталог, рекао како се без опсежне реформе Дејтонског устава може остварити мало напретка, што ће угрозити мир и стабилност у Босни и Херцеговини и региону.¹

Дебата о поштовању дужности и обавеза од стране Босне и Херцеговине

Дебату о Босни и Херцеговини отворили су коизвјестиоци Мониторинг комитета ПССЕ г. Мевлут Чавушоглу и г. Кимо Саси. Анализирајући постигнути напредак у Босни и Херцеговини, г. Чавушоглу посебно је поздравио потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ који држави нуди нове могућности и даје подстицај за даље реформе на приближавању домаћег законодавства европском *acquisu* у области демократије, владавине права и људских права. Осврнуо се, међутим, и на негативан развој догађаја међу којима је на првом мјесту истакао повећање националистичке и етничке реторике, те иницијативе власти РС-а на подривању државних институција. С тим у вези навео је Резолуцију коју је Народна скупштина РС-а усвојила 21. фебруара 2008. године, а у којој се помиње могућност одржавања референдума о самоопредјељењу, што је противно Дејтонском мировном споразуму. Навео је, такође као примјер, и усвајање Закона о сукобу интереса РС-а, те нацрт закона о формирању канцеларије омбудсмена за права дјете у РС-у, који би подривао овлашћења канцеларије омбудсмена на државном нивоу. На крају излагања, навео је неиспуњене обавезе међу којима су усвајање Европске повеље о регионалним и мањинским језицима, објављивање Студије усклађености законодавства БиХ са Европском конвенцијом о људским правима, те именовање представника БиХ у савјетодавна тијела и механизме за мониторинг Савјета Европе (Европски комитет за спречавање мучења и нехуманог или понижавајућег третмана или казне, Европска комисија против расне нетолеранције, Венецијанска комисија).

¹ Говор г. Хариса Силајџића, сажетак постављених питања као и одговори г. Силајџића, налазе се у прилогу извјештаја

Господин Саси говорио је о уставној реформи у којој није забиљежен никакав напредак те је рекао да Босни и Херцеговини треба уставна реформа јер морају постојати јасна правила о расподјели надлежности између државе и ентитета. Истакао је, такође, да ће без уставних промјена бити тешко спровести реформу полиције, што у будућности може узроковати проблеме када је ријеч о европском путу Босне и Херцеговине. Господин Саси говорио је и о проблему система гласања, као и прешироком обиму “националних интереса” у Уставу – то даје могућност блокирања доношења закона. Оно што је оцијенио посебно важним јесте да би чланови Парламентарне скупштине БиХ требало да разумију да су представници грађана цијеле земље, а не само браниоци чисто етничких интереса. “Визија је веома важна, а визија Парламентарне скупштине БиХ мора бити промијењена”, рекао је г. Саси.

Од чланова Делегације ПСБиХ у ПССЕ, Скупштини су се у оквиру дебате о Босни и Херцеговини обратили: гђа Милица Марковић, гђа Азра Хаџиахметовић, г. Бакир Изетбеговић и г. Младен Иванић.

Гђа Марковић оцијенила је трећи извјештај Мониторинг комитета о БиХ веома комплексним материјалом који садржи неколико нетачних навода чији је циљ промоција појединачних политичких ставова појединих етничких група у Босни и Херцеговини, а не објективно представљање оствареног напретка. Навела је да су коизвјестиоци представили Републику Српску као примјер опструкције, не наводећи позитивне реформе или конструктивну сарадњу Републике Српске, као што су: напредак у сарадњи са Међународним кривичним судом у Хагу, усклађивање закона у области образовања, реформа одбране и полиције, реформа локалне самоуправе, изборна легислатива, поврат имовине и спремност политичара из РС-а да прихвате пакет уставних реформи из априла 2006. године. Напредак у уставним реформама није остварен јер није било подршке одређених бошњачких политичких партија предвођених г. Харисом Силаџићем. Гђа Марковић истакла је да коизвјестиоци представљају као проблем ситуацију у којој на директан позив бошњачких странака да се “растури” Дејтонски мировни споразум РС одговара да има право да одржи референдум о самоотцјепљењу. На крају је напоменула да је БиХ сложена држава састављена од два ентитета и три конститутивна народа, али да није једина држава у свијету. Због тога садашњи уставни поредак не треба да буде препрека њеној стабилности и европским интеграцијама. “Фактори стабилности у БиХ подједнако су њени органи и институције власти, оба ентитета и три конститутивна народа. Свако нарушавање основне концепције која је потврђена у Уставу БиХ, без консензуса сва три народа, отвориће нову кризу у БиХ са несавјетливим посљедицама”, рекла је гђа Марковић.

Гђа Азра Хаџиахметовић је на почетку свог говора поздравила извјештај који су припремили коизвјестиоци Чавушоглу и Саси, оцијенивши га као објективну слику кључних аспеката важних за боље разумијевање ситуације у Босни и Херцеговини. Идентификовала је кључне проблеме у БиХ: сложено уставно уређење (као дио мировног споразума потписаног у Дејтону), читав спектар институционалних модалитета опструкције, што се посебно манифестује кроз систем доношења одлука и начин гласања у оквиру државних институција, споро спровођење Дејтонског мировног споразума у кључним сегментима који се односе на повратак избјеглица и обнову бх. друштва.

Гђа Хаџиахметовић поставила је неколико питања: Зашто се тринаест година од потписивања Дејтонског мировног споразума суочавамо са посљедицама његовог неспровођења?; Зашто се и уз посебно активну улогу међународне заједнице стално поставља питање политичке, економске и институционалне важности оваквог система?; Зашто се идеја мултиетничности и данас конфронтира кроз “етничку сегрегацију”, одбрану етничких интереса и кршење основних људских права?; Зашто сви ми у БиХ, и поред толике заштите наших интереса, носимо осјећај дубоке неправде? Кључно питање које се поставља на европском путу јесте питање ефикасности постојећег система и његове способности да одговори захтјевима европског пута. Уставна реформа приоритетно је питање, те је у том смислу гђа Хаџиахметовић рекла да очекује активну улогу ПССЕ, Венецијанске комисије и других институција демократије и владавине права. На крају је од

коизвјестилаца затражила појашњење у вези са препоруком да се попис становништва у БиХ изврши помоћу “методологије раздвојених података”.

Г. Бакир Изетбеговић је на самом почетку обраћања Скупштини Савјета Европе честитао Бајрам парламентарцима исламске вјероисповијести, те захвалио коизвјестиоцима на напору који су уложили како би израдили један добар и свеобухватан документ који прецизно дефинише проблеме у функционисању и опоравку Босне и Херцеговине, те који даје квалитетне препоруке за њен даљи напредак. Прелиминарни Нацрт резолуције препознао је све битне проблеме и процесе, и он инсистира на најбитнијим елементима: тражи обнову преговора о уставној реформи, спровођење и наставак реформе полиције, истиче да су механизми ентитетског гласања и прешироки оквир виталног националног интереса кочнице које морају бити уклоњене и модификоване. Надаље, осуђује учестале акте којима се подривају државне институције од стране ентитета, позива да се коначно заврши процес реформе јавног РТВ сервиса, да се интензивирају напори у борби против корупције, хитно укине етничка сегрегација у школама итд.

Међутим, у Резолуцији се не помињу неке битне обавезе које бх. власти нису испуниле, а чије испуњавање има виталну важност за остварење људских права и поновно успостављање мултиетничке заједнице у Босни и Херцеговини – то је подршка повратку избјеглица и расељених лица на предратне адресе у складу са Анексом VII Дејтонског мировног споразума, те једнако право сваког становника БиХ на равноправан приступ и запошљавање у државним структурама на свим нивоима власти, у складу са Одлуком Уставног суда о конститутивности народа. С тим у вези, г. Изетбеговић уложио је амандмане на Резолуцију, те позвао колеге парламентарце да их подрже. Надаље је у свом говору нагласио да је Босна и Херцеговина стотинама година функционисала као природна мултиетнична заједница, која је на својесврстан начин била претеча уједињене Европе која данас настаје. Сарајево, са маркантном синагогом, џамијом, православном, католичком и протестантском црквом које се налазе на једном квадратном километру, слободно се може назвати европским Јерусалимом. На жалост, због рата који је увезен из сусједних земаља, Босна је постала синоним конфликта, нетолеранције, апартхејда и масовног гажења људских права. На радост, Босанци и Херцеговци су, у огормној већини, склони миру и суживоту, тако да се мултиетничка заједница поново успоставља, иако спонтано и споро, те тај процес захтијева помоћ и подршку. Босна и Херцеговина је мала земља, али је важна и велика због питања која су постављена у њеној прошлости, и на која ће се у будућности морати одговорити. Одговор ће се тицати сваког Европљанина. Нека од тих питања су:

- Могу ли различите нације и вјере живјети заједно? Морамо ли се разићи да бисмо живјели у миру и благостању?
- Могу ли се у срцу Европе, у 21. вијеку, насиљем остварити политички циљеви? Може ли се, у рату, насилно истјерати пола становништва једне земље из њихових домова, затим, у миру, комбинацијом активних и пасивних мјера спријечити њихов повратак, и коначно, организовати референдум на којем ће се, у њиховом одсуству, одлучити о судбини њихове земље и имовине? Могу ли се, заиста, Сребреница и стотине сличних босанских стратишта једног дана наћи ван граница Босне и Херцеговине?
- Какво је стање духа у Европи данас, да ли ће превагнути храброст и принципијелост или прагматичност и попустљивост?

„Деведесет посто грађана Босне и Херцеговине зна праве одговоре. Извјештаји Комитета за поштовање обавеза и ангажмана држава чланица Савјета Европе који су се односили на БиХ дали су им снажну подршку. Зато још једном поздрављам најновији извјештај који разматрамо данас, и изражавам захвалност коизвјестиоцима и свим колегама који подржавају моју земљу и остварење људских права у њој“, рекао је г. Изетбеговић.

Г. Младен Иванић најприје је напоменуо да није лако написати извјештај о Босни и Херцеговини а не укључити различите коментаре. Рекао је да су коизвјестиоци критиковали Републику Српску, иако сматра да је извјештај избалансиран, осим у неколико случајева. Тако је један од коментара о закону о сукобу интереса у ентитетима. Према члану 22. државног Закона о сукобу интереса, ентитети имају обавезу да усвоје властите

законе, тако да је спроведено само оно што налаже државни закон. Стога је позвао коизвјестиоце да поново размотре своје оцјене које би могле имати негативне посљедице. Други коментар који је г. Иванић дао односи се на тзв. самоопредјељење. Коизвјестиоци су пропустили да наведу оно што јасно стоји у Декларацији Народне скупштине РС-а, а то је да су све опције могуће уколико дође до кршења Дејтонског споразума, односно, док год се Дејтон поштује, неће бити самоопредјељења. То је веома важно, јер, према ријечима г. Иванића, кључни проблем у БиХ је повјерење, а не структура власти. Навео је како је прије само три године иста структура власти, са ентитетима и ентитетским гласањем договорила реформу одбране, увођење ПДВ-а, формирање јединствене царинске и обавјештајне службе. То није било наметнуто, већ се о томе гласало у Парламентарној скупштини БиХ. Посљедњих година било је много мање повјерења због неуспјеха уставних промјена. Жеља странке г. Силајџића била је да створи другачију БиХ, БиХ без ентитета или ентитетског гласања, и након тога уништене су све реформе. У извјештају нема ниједне реченице о томе. С тим би цијели извјештај могао бити много уравнотеженији.

У завршним ријечима, коизвјестиоци Саси и Чавушоглу подвукли су још једном значајачања државних институција, умјесто њиховог подривања, те дали одговор на питање гђе Хаџиахметовић у вези са пописом становништва. Господин Саси рекао је како методологија раздвојених података подразумијева да се траже подаци не само о етничком поријеклу него и о језику и религији. Потребно је укључити цјелокупну мултикултуралну природу грађана БиХ. Овакав метод, како је појаснио г. Саси, олакшао би развој политичког система земље у будућности, за добробит свих грађана БиХ.

Након дебате, усвојена је Резолуција 1626², с амандманима које је предложио г. Бакир Изетбеговић (амандмани су се односили на финансијску подршку повратку и спровођење Одлуке Уставног суда БиХ о конститутивности народа на цијелој територији БиХ у смислу приступа грађана свим нивоима власти), као и амандмани групе парламентарца који су се односили на осуду напада на учеснике Queer фестивала у Сарајеву и на измјештање Анекса форензичке психијатрије зеничког затвора. Одбијени су амандмани гђе Азре Хаџиахметовић (амандман којим би Скупштина, свјесна пресуде Међународног суда правде о геноциду, позвала власти БиХ да спроведу пресуду) и гђе Милице Марковић (амандмани су се односили на брисање параграфа о потреби реформе система ентитетског гласања, о Декларацији Народне скупштине РС-а, те о закону о сукобу интереса).

Поводом дебате о сукобу између Грузије и Русије, Скупштина се заложила за независну међународну истрагу догађаја. У усвојеној резолуцији, Скупштина је изјавила да су и Грузија и Русија прекршиле принципе и вриједности Савјета Европе, као и опредјељење да спор ријеше мирним путем. Обје стране одговорне су за кршење људских права и хуманитарног права. Скупштина је, такође, позвала Русију да повуче своје признање независности Јужне Осетије и Абхазије, те дозволи надгледање ЕУ и ОЕБС-у на овим територијама. Парламентарци су такође изразили забринутост због аката етничког чишћења у грузијским селима у Јужној Осетији од нерегуларне милиције и банди које Руси нису зауставили.

Значајно је поменути да је још прије отварања четвртог дијела редовног засједања предложена резолуција којом би били одузети акредитиви члановима Делегације Руске Федерације у Парламентарној скупштини Савјета Европе. Скупштина је ипак одлучила да не одузме акредитиве парламентарцима из Руске Федерације, али је подсјетила да могу бити одузети у било којем тренутку. Парламентарци СЕ су у овом случају подржали идеју да је неопходно обезбиједити дијалог и изградњу међусобног повјерења између двије стране.

Значајем се у току засједања издвојила и дебата о Ситуацији на Кипру³. ПССЕ је закључила да је тренутна ситуација једна од најбољих прилика посљедњих година да се

² Резолуција 1626, заједно са Препоруком 1843 налазе се у прилогу Извјештаја

³ Резолуција о Кипру налази се у прилогу Извјештаја

постигне рјешење које ће вратити мир и јединство Кипру. Парламентарци су позвали на све „унутрашње и спољне факторе“ укључене у преговоре да дају све од себе како би шансе за успјех процеса биле што веће. Скупштина је позвала Грчку, Турску и Уједињено Краљевство као гаранте Устава Кипра из 1960. године да дају своју пуну и активну подршку процесу проналаска рјешења ситуације на Кипру.

Припремила: Едина Хрњић
секретар Делегације

Одобрио: Бакир Изетбеговић
предсједавајући Делегације

Доставити:

- *наслову*
- *Одјелу за информације и документацију*
- *Министарству иностраних послова БиХ*
- *а/а*